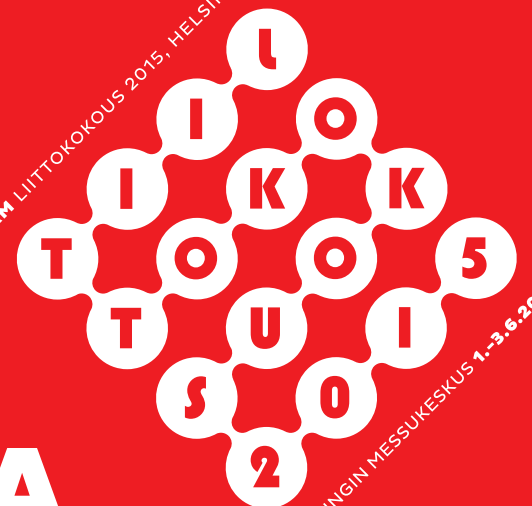

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

TOIMINNAN JA TALOUDEN SUUNTAVIIVAT 2016

PAM LIITTOKOKOUS 2015, HELSINKI

HELSINGIN MESSUKESKUS 1.-3.6.2015

VALTAVUUTTA

Toiminnan suuntaviivat 2016

1. Rakenneuudistukset ja julkisen talouden sopeuttaminen jatkuvat

Suomessa käytiin keväällä 2015 eduskuntavaalit. Edellinen hallituskausi oli vaiherikas: Vasemmistoliitto ja Vihreät erosivat hallituksesta ja pääministeri vaihtui kesken kauden. Vaalien lähestyessä neljä suurinta puoluetta kamppailevat Keskustan johdolla suuruusjärjestyksestä.

Puolueet ovat melko yksimielisiä siitä, että valtiontalouden velkaantuminen tulee lopettaa ja ettei taloutta voi elvyttää velaksi. Eri puolueet ovat esittäneet kuitenkin erilaisia näkemyksiä valtiontalouden menojen leikkaustarpeesta. Kaikki puolueet, Vasemmistoliittoa lukuun ottamatta, sopeuttaisivat valtiontaloutta vähintään 2 miljardilla. Hallituskaudelle 2011-2015 suunnitellut säästötoimet jäivät pitkälti toteutumatta, joten uuden hallituksen odotetaan ryhtyvän nopeasti toimiin valtiontalouden sopeuttamiseksi ja valtion velkaantumisen pysäyttämiseksi.

Puolueiden keinot valtiontalouden sopeuttamiseksi ja julkisen sektorin alijäämän kasvun pysäyttämiseksi vaihtelevat. Myös sopeutuksen toteuttamisaikataulu vaihtelee. On siis vielä epäselvää, millaisia säästötoimia vuonna 2016 tullaan tekemään ja mikä on säästötoimien vaikutus PAMilaisiin aloihin. Julkisuudessa on keskusteltu ainakin työttömyysputken lakkauttamisesta, työn ja vanhemmuuden yhteensovittamisen helpottamisesta, vuorotteluvapaan lakkauttamisesta sekä työperäisen maahanmuuton lisäämisestä. Lisäksi talouden kehitykseen vaikuttaa palkkakehitys ja erityisesti kesällä 2016 neuvoteltava mahdollinen jatkokausi työllisyys- ja kasvusopimukseen.

Päätyvällä hallituskaudella jäi toteuttamatta kuntauudistus sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistaminen. Nämä uudistukset siirtynevät seuraavan hallituksen tehtäviksi. Uudistuksilla tulee olemaan iso merkitys pieni- ja keskituloisten arkeen. Kuntien heikon taloustilanteen takia useat kunnat ovat jo nostaneet kunnallisveroa ja kiinteistöveroa. Uudistusten tavoitteena on vähentää kuntien tehtäviä ja velvoitteita, joskin työ on edennyt hitaasti ja työ jää tulevan hallituksen tehtäväksi. Tarkoituksena on turvata tasalaatuiset palvelut kaikille kansalaisille koko maassa ja parantaa olennaisesti kuntien tarjoamien palvelujen tuottavuutta.

2. Työllisyyttä palvelualoilta

Suomen talouden kehitys on ollut viime vuosina hyvin heikkoa. Suomi on jäänyt talouskehityksessä selvästi jälkeen useimmista euroalueen maista. Heikko kehitys johtuu talouden rakenteellisista ongelmista sekä maailman- ja euroalueen talouden heikosta kehityksestä. Talouden kuitenkin odotetaan lähtevän vuonna 2015 jälleen kasvu-uralle, vaikkakin on todennäköistä, että talouskasvu jää pitkällä aikavälillä hitaaksi.

Vuonna 2016 kasvun ennustetaan jäävän alle kahden prosentin. Talouskasvua rajoittavat heikentynyt ostovoima ja kireä finanssipolitiikka. Taustalla on ennustus viennin reippaasta, lähes 4 prosentin kasvusta ja yksityisen kulutuksen vajaan prosentin kasvusta. Työttömyysasteeksi ennustetaan vuodelle 2016 noin 8,8 prosenttia (ETLA, PT, Danske Bank, Nordea, Aktia, OP ryhmä).

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan¹ mukaan kuluttajien ostovoima supistuu vuonna 2016. Ostovoiman supistumiseen vaikuttaa oletus kiihtyvistä inflaatiosta, mikä heikentää ostovoimaa nykyiseltä tasoltaan työttömyyden ja ansiotason säilyessä ennallaan.

Palvelualojen osalta vuoden 2016 odotetaan olevan vuotta 2015 parempi. ETLA ennustaa², että palvelualojen kasvu tulee vuosina 2015-2017 edelleen yksityisistä palveluista julkisten palvelujen tuotoksen alentuessa keskimäärin 0.5 prosenttia vuodessa. Vuonna 2016 tukku- ja vähittäiskaupan tuotoksen ennustetaan kasvavan 2 prosenttia, majoitus- ja ravitsemistoiminnan 2 prosenttia ja kiinteistöalan toiminnan tuotoksen kasvun jäävän yhteen prosentin.

Suomen ja Venäjän välisen viennin odotetaan vähenevän vuonna 2016 Venäjän talouden ongelmien vuoksi. Ongelmien taustalla ovat talouspakotteet, ruplakriisi sekä öljyn hinnan lasku. Venäjän heikolla taloudellisella tilanteella on viennin lisäksi negatiivisia vaikutuksia myös Suomen matkailuun.

Heikosta talouskehityksestä johtuen myös työllisyyskehitys tulee olemaan heikkoa. Työttömiä työnhakijoita oli Suomessa vuoden 2015 alussa 360 000. Erityisesti ikääntyvien työttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys ovat kasvaneet rajusti. Yli vuoden työttömänä olleita on jo yli 100 000 ja yli 2 vuotta työttömänä olleita 50 000. Yli 55-vuotiaita työttömiä on jo yli 100 000.

Työllisyyden hoidon on oltava ykkösasia niin hallituksen kuin työmarkkinaosapuolten toimissa. Nostamme yhteiskunnalliseen keskusteluun edelleen palvelualojen suuren merkityksen koko maalle ja suomalaisten hyvinvoinnille. Palvelualojen merkitys työllistäjänä sekä Suomessa että maailmalla korostuu entisestään kun rakennemuutoksen seurauksena teolliset työpaikat vähenevät. Tavoitteenamme on, että palvelualoille työllistävien työsuhteet ovat kunnollisia ja työstä maksetaan sopimusten mukaista palkkaa.

Palvelualat tarjoavat työtä suurelle joukolle maahanmuuttajia ja jäsentemme työpaikoilla huolehditaan näin osaltaan heidän kotoutumisesta yhteiskuntaamme. Meidän tavoitteenamme on, että Suomeen ei synny kaksia työmarkkinoita, sillä se ei olisi kenenkään etu. Siksi teemme myös 2016 työtä sen eteen, että ihmiskauppaan, työperäiseen hyväksikäyttöön ja paperittomien työntekijöiden asemaan liittyvät ilmiöt tunnistetaan ja niihin myös puututaan. Ruotsin huonoja kokemuksia saatavuusharkinnan poistamisesta emme halua toistettavan Suomessa.

Meille on tärkeää, että nuorten pääsyä työelämään helpotetaan. Palvelualat ovat tärkeä nuorten työllistäjä, monen ensimmäinen askel työelämässä. Nuorisotakuun toteuttamista tulee tukea ja lisäksi tulee turvata kaikkien nuorten jatko-opintomahdollisuudet. Erityisesti tavoitellaan niitä nuoria, jotka eivät pääse koulutukseen peruskoulun jälkeen. Myös kokeilut työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja oppisopimuskoulutuksen lisäämiseksi ovat tarpeen, mutta samalla on huolehdittava, ettei nuorten oikeuksia työelämässä poljeta, eikä työssäoppijoilla korvata palkattua työvoimaa.

---

¹ Talousnäkyvät ja palkanmuodostus, Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti, Valtioneuvoston kanslia 2015.

² Suhdanne 2015:1, ETLA.

3. Työllisyys- ja kasvusopimuksen jatko

Syksyllä 2013 solmitun keskitetyn ratkaisun Työllisyys- ja kasvusopimuksen jatko ratkeaa 15.6.2015 mennessä. Työmarkkinakeskusjärjestöt kokoontuvat kesäkuussa tarkastelemaan yleistä taloudellista tilannetta, rakenteellisten uudistusten toteutumista, työllisyyden, viennin ja kilpailukyvyn kehitystä sekä näihin vaikuttaneita tekijöitä. Tarkastelun perusteella keskusjärjestöt sopivat toisen jakson palkkaratkaisun kustannusvaikutuksesta ja toteutusajankohdasta. Mikäli keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa ei päästä yksimielisyyteen viimeistään 15.6.2015 mennessä, työehtosopimusten osapuolilla on oikeus irtisanoo sopimuksensa päättymään ensimmäisen sopimusjakson loppuun neljän kuukauden irtisanomisajalla.

Lähes tulkoon kaikki PAMin työehtosopimukset noudattavat työllisyys- ja kasvusopimusta ja ne päättyvät 1.11.2016 – 31.1.2017 ellei niitä aiemmin irtisanota. Jos työehtosopimukset irtisanotaan, ne päättyvät jo 31.10.2015 – 31.3.2016 välisenä aikana. Sopimusaloilla työskennellään jatkuvasti sovituisissa tes-työryhmissä ja jos sopimuskausi keskeytyy, voidaan nopeutetulla valmistelulla siirtyä varsinaisiin työehtosopimusneuvotteluihin.

Liittokokous linjaa painopisteet työmarkkina-asioissa, joten niistä tiedämme enemmän kesällä 2016. Osalla työnantajista on suhtautuminen työntekijöiden järjestäytymiseen ja yhteistoimintaan kiristynyt. Tämä hankaloittaa yhteistoimintaan monilla tasoilla. PAM ei suvaitse toimenpiteitä, joilla pyritään rajoittamaan työntekijöiden järjestäytymisen vapautta. Jäsenillä ja luottamushenkilöillä tulee olla täydellinen työrauha ja loukkaamaton oikeus järjestäytymiseen.

4. Kansainvälisen yhteistyön merkitys kasvaa

Ammattiliittojen kansainvälinen työ on murroksessa: yhteisten etujen ajaminen edellyttää entistä laajempaa ja syvempää yhteistyötä yli rajojen. Näin se on entistä tiukemmin edunvalvonnan väline ja kansallisen edunvalvonnan jatke ja tuki. Monet meille tutut työelämän ilmiöt esiintyvät kaikkialla maailmassa - esimerkiksi prekaarityö, ulkoistaminen, tasa-arvokysymykset, alipalkkaus ja harmaa talous. Siksi on tärkeää, että ammattiliitot eri maissa tekevät tiivistä yhteistyötä, esim. jakavat hyviä käytäntöjä ja ratkaisujen keskenään.

Palvelusektori on suuri työllistäjä ja lähes ainoa kasvava elinkeino monessa maassa. Jopa 90 % kaikista maailmassa seuraavan vuosikymmenen aikana syntyvistä työpaikoista luodaan palvelusektorille. Näin ollen palvelualojen merkitys uuden työelämän standardien luojana kasvaa. Liittojen pitää varmistaa, että uusilla työpaikoilla toteutuu alusta alkaen järjestäytymisoikeus, säälliset työolot ja elämiseen riittävä palkka.

Palvelualoilla toimii paljon monikansallisia yrityksiä, joilla on työntekijöitä ympäri maailman, myös Suomessa. Monikansalliset ovat usein oman alansa markkinajohtajia ja määrittelevät varsinkin kehittyvissä maissa alan yritysten tarjoamien palvelujen hintatason. Ne pystyvät siten vaikuttamaan koko alan työehtoihin. Siksi maailmanliittomme UNI Global panostaa globaalien puitesopimusten solmimiseen monikansallisten yritysten kanssa. Puitesopimuksella yritys sitoutuu tunnustamaan ammattiyhdistykset ja takaamaan järjestäytymisvapauden toimipaikoillaan.

Euroopan Union päätöksentekoa ja komission työohjelmaa ohjaa ennen kaikkea talouden elvyttäminen investointipaketin, energiaunionin, digitaalisten sisämarkkinoiden edistämisen ja paremman sääntelyn paketin avulla. Parempi sääntely paketti hyväksytään jo vuoden 2015 aikana. Sen varsinainen toimeenpano ajoittuu vuosille 2016-2019. Käytännössä tämä tarkoittaa lainsäädännön keventämistä ja tai joissain tapauksissa purkamista. Komission tavoitteena on keventää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten hallinnollista taakkaa. Keinoiksi on listattu kaikki EU:n työelämää ja työmarkkinoita ohjaavat direktiivit. Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välillä neuvotellaan vapaakauppa- ja investointisopimuksesta (TTIP). Kaupan esteiden purkaminen luo mahdollisuuksia talouskasvulle ja viennille, mutta neuvotteluihin liittyy vakavia riskejä työntekijöiden oikeuksien, kuluttajasuojan ja demokratian kannalta. On pidettävä huolta siitä, että sopimus ei heikennä palkansaajien asemaa ja lainsäädäntöä vaan täyttää korkeat standardit muun muassa työelämän osalta. Sopimukseen ei ole pidä sisällyttää sellaista sijoittajien ja valtioiden välistä riitojenratkaisumekanismia (ISDS), joka antaisi sijoittajille mahdollisuuden painostaa lainsäätäjiä asettamaan yritysten edut kansalaisten etujen edelle. Lisäksi on varmistettava, että julkiset palvelut turvataan rajaamalla ne TTIP-sopimuksen ulkopuolelle.

Heikentyvä ylikansallinen poliittinen ohjaus on aivan päinvastainen trendi kuin se, mihin suuntaan yritykset kehittyvät. Työvoiman ja liiketoiminnan liikkuvuus on globaalia, mutta työntekijöitä suojaavasta lainsäädännöstä halutaan lokaalia. Vuonna 2016 huomiota täytyy kiinnittää erityisesti työaika-, äitiysvapaa- sekä palveludirektiiviin. Lisäksi yhteistyössä kaikkien sisarjärjestömmen kanssa on tehtävä hyvin tiivistä yhteistyötä sen puolesta, että joidenkin kaavailut sosiaalisen vuoropuhelun (eurooppalaisen kolmikannan) heikentämisestä eivät toteudu.

5. PAM uudistuu ja uudistaa

PAMin uusi strategia tulee voimaan vuoden 2016 alussa. Samassa yhteydessä otetaan käyttöön vuoden 2015 kuluessa valmisteltu organisaatiouudistus. Tavoitteena on, että PAM toimii kustannustehokkaasti ja tarjoaa laadukkaita jäsenpalveluja. PAM tekee työtään rakentavassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Toiminnan keskiössä ovat palvelualan työntekijöiden arki ja heidän työn arvostus. Ammatillisuuden ja ammattitaidon merkitystä nostetaan esille liiton toiminnassa.

Liiton uudet säännöt uudistivat hallintomallia. Sillä on pyritty tukemaan jäsenten aktiivista osallistumista. Muutoinkin etsitään yhä uusia tapoja vahvistaa liittoa aktiivisena kansalaisjärjestönä, joka kehittää jäsentensä työelämää.

PAM ja 43 muuta ammattiliittoa on ilmoittautunut mukaan uuden keskusjärjestön selvitysvaiheeseen. Liitot edustavat noin 1,7 miljoonaa palkansaajaa ja yksinyrittäjää. Liiton puheenjohtaja on hankkeen ohjausryhmässä, joka mm. valmistelee esitykset selvitystyössä mukana olevien liittojen kokouksille ja johtaa hankkeen etenemistä ja taloutta. Vuonna 2015 määritellään keskusjärjestön strategia ja perustehtävät. Vuonna 2016 tehdään tarvittavat linjaukset ja päätökset. Tavoite on, että uuden keskusjärjestön toiminta alkaa vuoden 2017 alussa.

